

Життя, смерть і воскресіння Ісуса

Ісус Христос — історична постать, і це доведено наукою. А деяким ученим навіть вдалося обґрунтувати Його воскресіння

Про смерть на хресті та воскресіння Христа відомості черпаємо переважно з канонічних Євангелій. Проте через брак біографічних даних про Христа постійно з'являються нові версії життя Ісуса на землі. А дослідниками досі дискутується факт Його воскресіння.

Що сьогодні насправді відомо про Ісуса?

МАГ, ПРОРОК, ЄРЕТИК, БОГ

— Ісус Христос — історична постать. І це фактично доведено історичною наукою та археологією, — розповідає Ігор Дмитрук, голова Громадської організації “Товариство українських філософів і релігієзнавців”. — Є історичні хроніки, де згадується Ісус Христос, який жив приблизно 2000 років тому. Зокрема, знаємо про це від римського історика Тацита, який у своїх “Анналах” писав, що у час правління імператора Тиберія було страчено Христа за наказом Понтія Пілата.

Юдейсько-римський історик Йосиф Флавій теж згадує Христа і те, як юдеї критикували Ісуса за його вчення. Історичні згадки про Христа також є у листуванні Плінія Молодшого з імператором Траяном. У Вавилонському та Єрусалимському Талмуді про Ісуса згадується як про своєрідного єретика. Зрештою й Біблія вважається почасті історичною книгою, в якій згадується дуже багато історичних постатей та історичних місць.

— Про Ісуса Христа у своїй праці “Правдиве слово”, написаній у II столітті, згадує також римський філософ та критик християнства Цельс, — розповідає Павло Павленко, доктор філософських наук, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАНУ. — Сучасник Цельса — епікуреєць Лукіан у своїй праці “Прочанин” називає Христа софістом і магом. І згадує про його розп'яття в Палестині.

— У Євангеліях описується, що Христос чинив чуда...

● І. Дмитрук:

— У всіх релігіях є згадки про чудеса. Вірять зазвичай у тих людей чи богів, які володіли надприродними властивостями. Це закономірна річ. У Біблії про Христа розповідається як про Бога. Хоч у ранньохристиянських єретичних рухах і сьогодні в неохристиянських течіях є різне бачення постаті Ісуса Христа.

Хтось каже, що він — Бог, а інші — що Ісус — людина (так вважали прихильники аріанства — ранньохристиянського єретичного руху) чи пророк. Наприклад, в ісламі біблійний Ісус Христос називається од-

ним із найбільших пророків, посланих до народу Ізраїлю. А в сунізмі вважається, що Ісус як пророк буде судити людей на Великому суді.

СКІЛЬКИ ІСУСОВІ РОКІВ?

— Чи відомо, у якому віці Ісуса страчено на хресті?

● П. Павленко:

— Цікавими є свідчення Орігена, учителя Церкви в III столітті, та Іренея Ліонського, ранньохристиянського теолога, учня Полікарпа Смирнського (останній був безпосереднім учнем апостола Івана Богослова). Отож, Оріген згадує, що у пік своєї месіанської діяльності Христос було понад сорок років. Іреней Ліонський писав, що у час проповідницького служіння Ісуса йому було близько 50 років. Зрештою, у Євангелії від Івана є такі слова: “А юдеї до Нього сказали: Ти й п'ятидесяти років не маєш іще, і Авраама Ти бачив?”

Церква у перших століттях вважала неприйнятними тексти про Ісуса, в яких йшлося про земну біографію Христа. До прикладу, в Євангелії від Марка, яке створене першим, немає ні обставин народження, ні інших біографічних аспектів. Мета цього Євангелія — лише засвідчити Ісуса Христа Спасителем світу.

— Що дослідники кажуть про воскресіння?

● П. Павленко:

— Щодо свідчень про воскресіння Христа, то є така наука, як синдологія, що базується на аналізі Туринської плащаниці. Науковці, які досліджували цю реліквію, кажуть, що в тілі, яке було загорнене цією плащаницею, був якийсь спалах. Вчені поки що не можуть пояснити, про яке саме явище йдеться.

Нещодавно оприлюднено нові результати дослідження Туринської плащаниці. Вчені помітили, що на ній відбито зображення людини у положенні, яка наче намагається встати. Втім віруючій людині ці всі наукові докази взагалі не потрібні.

● І. Дмитрук:

— Деякі дослідники — наприклад, академік Борис Сапунов — стверджували, що Христос упав у кому, а не помер на хресті. Це одна із гіпотез. Та науковими методами і підходами довести те, що Христос був людиною чи Богом, помер на хресті чи воскрес, не вдається. Адже неможливо довести щось надприродне, те, чого ми не можемо осягти розумом, нашим раціо. І малоймовірно, що науково колись буде доведено, що Христос воскрес. Так, дотепер тривають дослідження Туринської плащаниці, але багато хто вважає цю реліквію середньовічним фальсифікатом.

ЖИТТЯ ПІСЛЯ ВОСКРЕСІННЯ

— А як щодо версій того, що відбувалося після воскресіння?

● П. Павленко:

— Вчення про Христа ґрунтується на сприйнятті вірою євангельських подій. А про чутки, що Ісус насправді не воскрес, згадується навіть у Євангелії. Йдеться про те, що старійшини вирішили дати воїнам, які охороняли гріб, багато грошей, аби ті розповідали всім, що учні Ісуса прийшли вночі й викрали тіло, поки самі воїни спали. Таких версій і чуток про Ісуса було багато. В одному із гностичних сувоїв IV століття є фраза про дружину. Тому з'явилася версія про те, що Христос і Магдалина були подружжям та мали нащадків.

А з Індією Ісуса пов'язав російський журналіст Микола Нотович, який вирушив у 1887 році в тибетську провінцію Ладаку і зупинився в ламаїстському монастирі Мульбека. Настоятель монастиря показав йому древню книгу, яку вважав історією молодості Ісуса. Мовляв, близько 1900 років тому (тоді йшлося про початок XX століття) у Кашмірі жив чоловік на ім'я Іюс Асаф, який проповідував у формі притч. Його могила є в Шрінагарі. Журналіст з допомогою перекладача з монастиря Хіми переклав книгу французькою. Повернувшись до Європи, Нотович опублікував у Парижі, а потім і в Лондоні книгу “Невідоме життя Ісуса Христа”.

А в проєкті “Нова хронологія” російських математиків Фоменка та Носовського з'являлися псевдонаукові твердження про те, що Ісус Христос жив на території сучасної Туреччини, де і був розп'ятий.

Крім того, є богословські версії, згідно з якими Христос прийшов у цей світ не в людському тілі, а лише в людській подобі. І що його трансформація не відбувалася на біологічному рівні. Через такі твердження збиралися Вселенські собори, щоб вирішити, в якому ж тілі був Христос. Якби Ісус був не в людському тілі, то ідея спасіння та месіанства втратила б сенс.

У минулому столітті з'являлося багато езотеричної літератури. Автори намагалися раціональними аргументами пояснити події, описані в Євангеліях. Зокрема, й воскресіння. Та це все виходить за межі людського розуміння.

● І. Дмитрук:

— У період, коли формувалася Церква, формувався також біблійний канон із знайдених рукописів. Такі рукописи знаходять дотепер. Наприклад, у Сувої Мертвого моря, так званих Кумранських рукописах, (манускриптах, виявлених, починаючи з 1947 року, в печерах Кумрану) є різні гностичні Євангелія — Євангеліє дитинства, Євангеліє від Томи, Євангеліє від Юди, Євангеліє від Марії Магдалини. У цих рукописах є деякі біографічні розповіді про Ісуса. Та чому такі книги не входять до біблійного канону? Вони написані у IV — V століттях, коли були популярними різні гностичні ересі (маніхейство, мандеїзм).

Загалом є багато концепцій щодо Ісуса Христа. Наприклад, Церква Ісуса Христа Святих останніх днів має Книгу Мормона, в якій є свідчення про те, що після воскресіння Христос прийшов на американський континент, де жив і проповідував. Можна почути також твердження, що Ісус жив в Індії, до 30 років — у Кашмірі, і був послідовником кашмірського шиваїзму, а потім почав свою проповідь у Юдеї. Є також мусульманська течія — ахмадія, послідовники якої вважають, що Христос жив в Індії, там помер і був похований.

Олеся ПАВЛІВ

Автор книги “Земне життя Ісуса” академік Борис Сапунов, досліджуючи життя, смерть і воскресіння Ісуса, покликався тільки на канонічні Євангелія. Йому вдалося розшифрувати багато загадок, котрі досі не мають загальноприйнятого пояснення.

Свого часу академік дав нам розлоге інтерв'ю, де розповів багато цікавих подробиць про своє дослідження. Ось як, на думку академіка Сапунова, Христос міг ожити і вибратися зі склепу: “Лікарі-реаніматологи мені пояснили, що, судячи з усього, Христос упав в кому, у межовий стан між життям і смертю. Тіло Христа обмивали, як відомо з євангельських текстів, алоєм і миррою, а вони потужні біостимулятори та антисептики. І це теж не випадково. Версія про те, що Ісус на хресті не помер, а впав у забуття. Коли сьогодні лікарі реанімують людину, то ми теж кажемо, що “це диво!”

Так ось, за моєю можливою версією, Христос на хресті впав у кому. Потім Його реанімували. У канонічних Євангеліях є натяк на те, що Йому допомогли покинути гріб люди. В XI столітті християнський письменник Тертулліан записав легенду, котра на той час ходила в Єрусалимі: мовляв, тіло Ісуса виніс садівник на ім'я Філоген. Сам Ісус, запеленаний, зранений, не вибрався б ніколи, не поскладав би акуратно пелену по один бік, бинти — по другий...

Йому допомогли, це беззаперечно, і це впливає з євангельських текстів. Євангелист Матвій каже: коли Марії Магдалині здалося, що до печери підійшов той самий садівник, то вона звернулася до нього з такими словами: “Пане, коли ти виніс Його, скажи мені, де ти поклав Його, і я візьму Його”.

Тобто великодній канон “смертю смерть поправ” слід розуміти як повернення до життя “з того світу” після реанімації. В Євангелії від Луки сказано, що Христос після Воскресіння повторював своїм учням: “Осяжайте мене і розглядайте, бо ж дух плоті та костей не має... І сказавши це, показав їм руки і ноги. Потім він попросив їсти і з задоволенням скуштував сотового меду та запеченої риби” (Лука, 24,39). А скептик Тома, що став прототипом образу людини, котра нікому не вірить, Томи невірною, тільки тоді повірив у реальність Воскресіння Ісуса, коли оглянув рани на руках і ногах Учителя й навіть вклав у них свої пальці (Йоан, 20, 24). Це повідомлення євангелиста Йоана надзвичайно важливе, бо підтверджує факт Воскресіння Господнього в людському естві, а не в образі безтілесного Духа, котрий міг вільно вознестися на небо.

До слова, чимало віруючих не знає, що світле свято Воскресіння Христового відзначається не тільки в пасхальні дні, але й ... кожної неділі! 7 березня за старим стилем 321 р. римський імператор Константин Великий видав указ про відзначення свята неділі — у пам'ять про те, що в цей день воскрес Ісус Христос. До цього часу в Римській імперії якогось одного вихідного дня не було”.